

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační zpráva Česká Kamenice

Mgr. Jiří Motl, Ph.D.

Leden 2022

Neprošlo jazykovou korekturou

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Poděkování:

Na začátku bych rád poděkoval všem, kteří si našli čas a poskytli informace potřebné pro tvorbu evaluační zprávy. Dále bych chtěl poděkovat všem, kteří se v České Kamenici angažují v sociálním začleňování.

Obsah

Seznam zkratk	4
Shrnutí evaluační zprávy	5
1 Úvod.....	8
2 Základní terminologie.....	8
3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ	10
3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení	10
3.2 Spolupráce města Česká Kamenice s ASZ.....	12
4 Zadání a cíle evaluace a metodologie.....	13
4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria	14
4.2 Limity evaluace	15
4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ	16
5 Evaluované priority a cíle SPSZ.....	17
5.1 Zadluženost	17
6 Hlavní zjištění	22
6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení	22
6.1.1 Zadluženost	22
6.1.2 Stručné shrnutí dopadů za ostatní oblasti SPSZ.....	27
6.2 Naplňování cílů KPSVL	31
6.2.1 Adresnost a relevance	32
6.2.2 Konzistence s potřebami	32
6.2.3 Koordinace.....	33
6.2.4 Synergie na úrovni opatření.....	34
6.2.5 Udržitelnost.....	34
6.3 Spolupráce aktérů a ASZ	35
7 Závěr a doporučení	39
Seznam tabulek	41
Seznam schémat.....	41
Seznam literatury.....	41

Seznam zkratk

AD – azylový dům
APK – asistent prevence kriminality
ASZ – Agentura pro sociální začleňování
CS – cílová skupina
ČK – Česká Kamenice
ČvT – Člověk v tísni
ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy
ChSD – Charitní sdružení Děčín
IROP – Integrovaný regionální operační program
KPSS – komunitní plán sociálních služeb
KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LEX – lokální expert
LK – lokální konzultant
LP – lokální partnerství
MPI – místní plán inkluze
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
NDC – nízkoprahové denní centrum
NNO – nestátní nezisková organizace
NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OCh ČK – Oblastní charita Česká Kamenice
OP Z – Operační program Zaměstnanost
OP VVV – Operační program věda, výzkum, vzdělání
OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí
OSV – odbor sociálních věcí
PS – pracovní skupina
SAS - sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
SC – specifický cíl
SPSZ – strategický plán sociálního začleňování
SS – sociální služba
SŠ – střední škola
SVL – sociálně vyloučená lokalita
SV – sociální vyloučení
TP – terénní práce
ÚP – Úřad práce
VA – vstupní analýza
ZŠ – základní škola

Shrnutí evaluační zprávy

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Česká Kamenice v letech 2019-2021 na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2020–2022 (Město ČK, 2020). SPSZ byl rozčleněn do 3 kapitol (Zadluženost; Bydlení; Rodina a volný čas). V evaluaci se zaměřujeme zejména na implementaci opatření v oblasti Zadluženosti. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci.

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Z evaluačního šetření vyplývá, že spolupráce ASZ s městem Česká Kamenice je dobrá a aktivity lokálního partnerství (LP) měly pozitivní vliv na proces sociální inkluze v obci. Během spolupráce se podařilo výrazně přispět k rozvoji sociálních služeb (např. posílení odboru sociálních věcí), k nejviditelnějším pak patří vytvoření nového NZDM.

Většina respondentů evaluačního šetření zdůrazňuje význam aktivního zapojení vedení města. Aktivity LP se v České Kamenici (ČK) dobře doplňují s komunitním plánováním sociálních služeb a strategie prevence kriminality. Do aktivit LP se zapojují všichni relevantní aktéři. Aktivity LP jsou zaměřeny zejména na oblast dluhů a bydlení.

Ve srovnání s jinými obcemi je kladen velký důraz na neprojektová opatření. Kooperací relevantních aktérů se např. daří vytvářet tlak na pronajímatele v SVL. Dalším kladem aktivit LP je intenzivní zapojení pracovníků ASZ do realizace jednotlivých opatření SPSZ.

Nedostatky byly identifikovány v oblasti realizace některých opatření (např. aktivity NZDM byly nejdříve komplikovány opatřeními spojenými s pandemií covid-19, v poslední době se zase služba potýká s personální nestabilitou). Všichni respondenti evaluačního šetření se ale shodují, že fungování NZDM bylo od začátku nastaveno dobře a služba je v ČK potřebná. Problémy nastaly v oblasti komunikace s OSPOD. Potenciál rozvoje je stále v oblasti efektivní výměny informací mezi jednotlivými členy LP. Stále je nedostatek terénních služeb, je také vhodné rozšiřovat kapacity sociálního bydlení.

Přes zmíněné nedostatky lze konstatovat, že zavedená opatření podpořila stabilizaci životní situace sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel (např. získat zaměstnání, lepší bydlení atp.). Zásadních pokroků se podařilo dosáhnout v oblasti dluhů, v rámci této kapitoly byl realizován jeden projekt KPSVL, který realizovalo město.

Pozornost místních aktérů se zaměřovala zejména na posílení sociálních služeb, zásadním způsobem se rozšířila kapacita dluhového poradenství a pokrok byl zaznamenán také v oblasti prevence zadluženosti. Potřeby obyvatel jsou místními aktéry průběžně zjišťovány a místní aktéři se na ně snaží pružně reagovat. Robustnost zavedených opatření je vzhledem rozsahu řešených problémů poměrně slušná v případě dluhového poradenství, ale je zde značné riziko spojené s udržitelností těchto aktivit (konec projektů a návazné financování). V některých oblastech jsou však opatření svým rozsahem stále nedostatečná (např. terénní služby).

Z pohledu **relevance** je možné konstatovat, že realizovaná opatření byla většinou dobře zacílena. Dalším hlediskem, kterým byly hodnoceny aktivity LP je **konzistence s potřebami**

sociálně vyloučených osob. Konzistence zavedených opatření s potřebami cílové skupiny je většinou odpovídající.

Díky zavedeným opatřením je podpora sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel více komplexní a individualizovaná. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry se díky aktivitám LP zlepšila a byl tak posílen **synergický efekt** intervencí. Díky LP dochází k lepšímu propojování aktérů nejen v České Kamenici, ale i širším regionu. Z evaluačního šetření také vyplývá, že byly **aktivity LP dobře koordinovány**. Robustnější mechanismus koordinace byl žádoucí obzvláště v době strategického plánování, což se celkem dařilo. Jisté problémy v koordinaci nastaly s odchodem prvního lokálního konzultanta a nástupem pandemie covid-19. Z hlediska **udržitelnosti** zavedených opatření by pomohlo otevření krajské sítě sociálních služeb pro služby, které se osvědčily (např. NZDM). Dalším milníkem pro aktivity LP je revize SPSZ, konec projektu, z něhož jsou financovány aktivity ASZ a začátek nového programovacího období EU.

Spolupráce místních aktérů s ASZ: Velkou výhodou je zapojení všech relevantních aktérů. V rámci evaluačního šetření zaznívaly jen drobné výhrady vůči ASZ (změny na pozici LK, malý vliv na zkvalitnění legislativy a nastavení dotačních programů). Podporu ASZ hodnotí aktéři většinou dobře. Přínos ASZ spatřují v přenášení dobrých praxí a podpoře tematických expertů (vzdělávání v oblasti dluhů aj.). Oceňovány jsou zejména zdařile realizované projekty a pomoc pracovníků ASZ s jejich přípravou, ale i vzájemné obohacování a inspirování na pracovních skupinách.

Evaluace generuje **sadu doporučení**, která jsou ve zkratce uvedena níže, podrobněji pak v závěrečné části dokumentu.

Shrnutí zjištění a doporučení vyplývajících z evaluačního šetření:

Zjištění

- Bylo zavedeno několik kvalitních opatření směřujících k sociální inkluzi.
- Díky aktivitám LP se daří rozvoj sociálních služeb: pokrývají stále širší spektrum potřeb i osob (nově vzniklo NZDM).
- Aktéři zvláště oceňují přínos ASZ v oblasti přenosu dobrých praxí, podíl na tvorbě analytických dokumentů, podpory při přípravě projektů a přínos tematických expertů.
- Nedostatky přetrvávají v oblasti nedostatečné kapacity terénních služeb a sociálního bydlení.

Doporučení

- Doporučení vyplývající z evaluačního šetření směřují zejména k posílení terénních služeb a zachování kapacit dluhového poradenství. Další doporučení směřují k rozšíření sociálního bydlení. Jako potřebné se také ukazuje rozšíření kapacit podporovaného a chráněného zaměstnávání, k čemuž by přispělo např. vytvoření sociálního podniku aj.

1 Úvod

Následující zpráva předkládá výsledky zhodnocení spolupráce Agentury pro sociální začleňování (ASZ) s městem Česká Kamenice v letech 2019-2021 zpracované na základě analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování 2020-2022. **Speciální pozornost je věnována oblasti zadluženosti**, která je v SPSZ nejvíce rozpracovaná (12 specifických cílů) a její cíle byly naplňovány skrze jeden ze dvou projektů KPSVL. Toto tematické zúžení je dále vysvětleno v kapitole 4. Ve zprávě je evaluována realizace naplánovaných opatření a dosahování strategických cílů s ohledem na jejich dopad na stav sociálního vyloučení v obci. Cílem evaluace je **zhodnotit efekt jednotlivých opatření a lokálního partnerství na dosažení dopadů**, a poskytnout tak zpětnou vazbu partnerům v lokalitě, ASZ, ale také poskytovateli finanční podpory, příp. tvůrcům národních sociálních politik. Výsledky zprávy jsou využitelné pro nastavování dalších intervencí v oblasti sociálního začleňování v lokalitě i v omezených možnostech v jiných lokalitách, kde působí ASZ, případně pro formulaci obecnějších politik řešení sociálního vyloučení.

2 Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování, která je od roku 2020 jedním z odborů Ministerstva pro místní rozvoj ČR, byla v roce 2008 (ještě jako odbor Úřadu vlády ČR) ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. V lednu 2020 se stala součástí struktury Ministerstva pro místní rozvoj ČR, konkrétně sekce pro bydlení a sociální začleňování a i nadále je samostatným odborem pro sociální začleňování. Jejími dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci/obcích je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytyčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Strategické cíle, opatření k jejich dosahování a jiné inkluzivní aktivity jsou ukotveny v dokumentu s názvem **Strategický plán sociálního začleňování** (SPSZ), který je za odborné a facilitační podpory lokálního konzultanta ASZ vytvářen lokálním partnerstvím obce. SPSZ je ústředním nástrojem řešení sociálního začleňování v konkrétní obci, podle něhož spolupráce ASZ a obce probíhá, a na jehož základě je také možné zhodnotit úspěch intervencí a spolupráce aktérů včetně ASZ.

ASZ za dobu svého působení dosáhla značných úspěchů, především v odborném zmapování problému sociálního vyloučení a možností jeho řešení a v rozšíření sociálně inkluzivního diskurzu. Podařilo se jí v lokálních samosprávách implementovat nové způsoby práce představované především propojením, koordinací a aktivizací místních aktérů. Je schopna také pojmenovávat sociální problém přesněji a širěji i s jeho příčinami, čímž je umožněna změna vnímání problému aktéry místní sociální politiky. Může poskytnout

alternativu k segregáčním a restriktivním praktikám, v nichž vidí řada lokálních politiků jediný nástroj řešení.

V rámci své práce však naráží také na určité **limity**. Jedním z limitů je skutečnost, že vůči partnerům nedisponuje vlastními finančními zdroji a sehrává tak primárně úlohu odborného poradce a motivátora. Disponuje rovněž jen omezenými možnostmi systémového ovlivňování na úrovni národní politiky. ASZ je tedy hlavně zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích.

V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány finanční zdroje. Projektové poradenství v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají **ztížený přístup ke zdrojům** běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra **stigmatizace** ze strany většinové společnosti, která může izolaci ještě prohlubovat.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s **několika zásadními existenčními problémy zároveň**, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na státní podpoře, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi něž se řadí např. životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné

důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku. Výše uvedený popis fenoménu sociálního vyloučení jasně dokládá, že stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv, nehledě na jeho etnickou příslušnost. Tomu také odpovídá zacílení intervencí Agentury pro sociální začleňování.

3 Kontext lokality a spolupráce s ASZ

3.1 Geografický kontext a rozsah sociálního vyloučení

Česká Kamenice se nachází na severu Čech. V blízkém okolí se nacházejí města, která mají také problémy se sociálním vyloučením (Děčín, Nový Bor, Varnsdorf aj.). Česká Kamenice se nachází v Ústeckém kraji, okres Děčín.

Před vznikem Československa bylo město obýváno z větší části německým obyvatelstvem, které bylo po druhé světové válce většinou odsunuto. Zajímavé je, že v meziválečném období žilo v České Kamenici více občanů, než dnes. Česká Kamenice je historické město se značným turistickým potenciálem (nedaleko je Národní park České Švýcarsko, Labské pískovce, je možné podnikat výlety do Německa). Pro rozvoj regionu měl značný význam průmysl, který ale zažil v devadesátých letech masivní úpadek.

Sociální vyloučení

V České Kamenici žije 5 196 obyvatel (údaj k 31. 12. 2020). Tzv. Gabalova analýza (Čada, 2015) zde identifikovala 2 sociálně vyloučené lokality, v kterých žilo 120 obyvatel. Vstupní analýza hovoří o 200-300 sociálně vyloučených a 100-150 obyvatel bezprostředně ohrožených sociálním vyloučením (Charvát, 2020, s. 11). „V souvislosti se sociálním vyloučením bývají v České Kamenici nejčastěji zmiňovány bytové domy (či jednotlivé byty) v ulicích Úzká a Zahradní, v ulici Pivovarská a na Jakubském náměstí, dva starší panelové domy v obci Kerhartice, některé rodinné domy v obci Kunratice, dům v ulici Děčínská, U Benaru a v ulici Dolní“ (Charvát, 2020, s. 11). Jedním z problémů, které město řeší, je to, že počet obyvatel města dlouhodobě klesá a stoupá přitom průměrný věk. Každý pátý obyvatel je starší 65 let (v roce 2020 to bylo 1 136).

Od roku 2016 došlo v České Kamenici k výraznému pokroku, pokud jde o nezaměstnanost (v r. 2016 bylo nezaměstnaných 9,5 %, v r. 2020 to bylo již jen 6,9 %). Zásadním faktorem sociálního vyloučení je **dlouhodobá nezaměstnanost**, u které byl v posledních letech zaznamenán taktéž významný pokles. V roce 2016 bylo 4,3 % obyvatel Česká Kamenice nezaměstnaných déle než 12 měsíců, v roce 2020 to bylo již jen 1,7 % obyvatel.

Tabulka 1: Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti (2016-2020)

Podíl uchazečů o zaměstnání - v evidenci 12+ měsíců (prosinec 2016) (přepočten na obyvatelstvo 15-64 let)	4,3 %
Podíl uchazečů o zaměstnání - v evidenci 12+ měsíců (prosinec 2020) (přepočten na obyvatelstvo 15-64 let)	1,7 %

Zdroj: MPSV

Dalším zásadním indikátorem míry sociálního vyloučení je **míra zadluženosti** obyvatel. Z hlediska podílu osob v exekuci je Ústecký kraj nejzatíženějším ze všech krajů v ČR, v rámci ústeckého kraje nepatří Česká Kamenice k těm nejhorším. Za poslední léta došlo dokonce k mírnému zlepšení v této oblasti (viz tab. 2). Za negativní jev můžeme považovat to, že v posledních letech stagují počty osob v osobním bankrotu.

Tabulka 2: Podíl osob v exekuci

Podíl osob v exekuci (k 31. 12. 2016) (přepočten na obyvatelstvo 15+ let)	13,5 %
Podíl osob v exekuci (k 4. 3. 2020) (přepočten na obyvatelstvo 15+ let)	13 %

Zdroj: Insolvenční rejstřík

Důležitým indikátorem vypovídajícím o míře sociálního vyloučení je též počet osob pobírajících **dávky v hmotné nouzi**. V roce 2020 šlo o více než 200 osob, které jsou příjemci těchto dávek (společně posuzované osoby). V posledních letech dochází k výraznému poklesu počtu osob pobírajících dávky v hmotné nouzi. Mezi lety 2016 a 2020 došlo k poklesu o více než polovinu v případě příspěvku na živobytí i doplatku na bydlení (viz tab. 3). K poklesu dochází v celé ČR a v České Kamenici tento pokles přibližně kopíruje celorepublikový trend (viz tab. 4). Je ale třeba upozornit, že tento pokles nutně neznamená, že lidé, kterým nevznikl nárok na tyto dávky, netrpí hmotnou nouzí.¹

Tabulka 3: Počty vyplacených dávek v hmotné nouzi (2016-2020)

Rok	Příspěvků na živobytí		Doplatků na bydlení	
	2016	2020	2016	2020
Počet dávek vyplacených v průměrném měsíci	157	72	55	27

Zdroj: MPSV

Tabulka 4: Podíl příjemců dávek v hmotné nouzi (2016-2020)

	Příspěvek na živobytí		Doplatek na bydlení	
	2016	2020	2016	2020
Česká Kamenice	3,5 %	1,7 %	1,2 %	0,6 %
Celá ČR	1,4 %	0,7 %	0,7 %	0,4 %

Zdroj: MPSV

¹ Celorepublikový trend snižování počtu vyplacených dávek v hmotné nouzi souvisí s pozitivním vývojem ekonomiky, ale také se způsobem jejich výpočtu. Výpočet je totiž vázán na životní minimum, které mnoho let nevalorizovalo (mezi lety 2012 a 2020). Životní náklady se však výrazně zvyšovaly. Řadě domácností na hranici chudoby proto nevznikal nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi. Určitá část poklesu může být také způsobena postupem úřadu práce při přidělování dávek, nebo zaváděním bezdoplatkových zón, které byly v roce 2021 zrušeny Ústavním soudem.

Stav sociálního vyloučení se v České Kamenici posledních letech mírně zlepšil. V roce 2016 byl index sociálního vyloučení na hodnotě 15 a v roce 2020 byl na hodnotě 14.² Z evaluačního šetření vyplývá, že aktivity LP pozitivně přispívají k procesu sociální inkluze. Tato evaluační zpráva si klade za cíl popsat mechanismus dopadu opatření vzešlých ze SPSZ a obecně aktivit LP. Vzhledem k tomu, že první opatření SPSZ jsou realizována od roku 2020, zlepšení zatím nebylo možné pozorovat na zmíněných datech.

3.2 Spolupráce města Česká Kamenice s ASZ

Město zahájilo spolupráci s ASZ v roce 2019, v tomto roce též vznikla vstupní analýza (Charvát, 2019). Na zjištění VA navázala činnost tří pracovních skupin (Zadluženost, Bydlení, Rodina a volný čas), v jejichž rámci byly tvořeny jednotlivé kapitoly SPSZ 2020-2022 (Město Česká Kamenice, 2019). Následně vznikl také tematický výzkum v oblasti dluhů (Charvát, 2020).

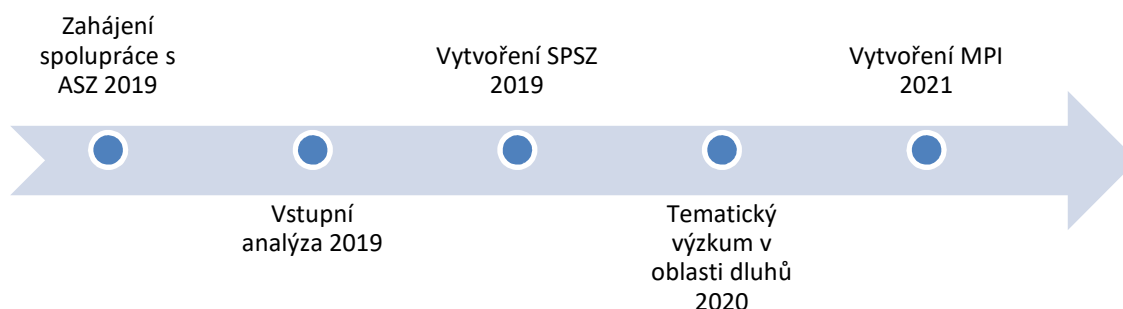
V roce 2020 vznikl také Místní komunikační plán Česká Kamenice 2020-2022 (Stolínová a Dědková, 2020), který měl podpořit proces sociální inkluze a zvýšení informovanosti občanů. O rok později byl vytvořen také Místní plán inkluze (2021), který se věnuje oblasti vzdělávání. V průběhu spolupráce se podařilo realizovat několik užitečných opatření a aktivit.

Členové LP:

- Agentura pro sociální začleňování
- Centrum dětí a mládeže Česká Kamenice
- Dětský domov Země dětí
- Charitní sdružení Děčín
- Město Česká Kamenice (starosta, místostarosta, předsedkyně komise pro školství, sociální věci a zdravotnictví aj.)
- Městská policie Česká Kamenice
- MŠ Komenského
- MŠ Palackého
- Oblastní Charita Česká Kamenice
- Probační a mediační služba ČR
- Speciální základní škola a Praktická škola, Česká Kamenice
- Technické zařízení města
- Úřad práce ČR
- ZŠ T.G.M. a Gymnázium Česká Kamenice

² Index sociálního vyloučení zohledňuje 4 základní dimenze: zadluženost obyvatel, dlouhodobou nezaměstnanost, počet vyplacených dávek v hmotné nouzi a předčasné odchody ze vzdělávání. Rozsah hodnot je 0-30 bodů (Lang a Matoušek, 2020).

Schéma 1: Průběh spolupráce

4 Zadání a cíle evaluace a metodologie

Pro zhodnocení výsledků spolupráce obcí s Agenturou pro sociální začleňování byla zvolena dopadová evaluace založená na zjišťování dopadů uskutečněných intervencí. Dopady vznikají přímým i nepřímým působením výstupů realizovaných opatření. Existence dopadů je zkoumána pomocí evaluačních ukazatelů. Evaluační ukazatele jsou měřitelné indikátory, jejichž pomocí je zjišťováno, jaká změna (dopad) byla způsobena prostřednictvím realizovaných opatření. Evaluační ukazatele mohou být kvantitativní i kvalitativní povahy a jsou vytvářeny na základě expertních znalostí ASZ o jednotlivých tematických oblastech. Pro formulování evaluačních ukazatelů byla využita logika teorie změny (Štolfová a Konečný, 2018). Východiskem teorie změny je strategický plán sociálního začleňování evaluované obce, který je analyzován logikou zachycenou níže ve schématu 2. Každé opatření nemusí, a obvykle nemá, svůj unikátní dopad. Často má více opatření jeden společný dopad.

Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí

V úvodní fázi evaluace lokality je vytvářen evaluační design, do něhož jsou zaneseny strategické a obecné cíle ze SPSZ, opatření, kterými jsou dosahovány, jejich výstupy a očekávané dopady spolu s evaluačními ukazateli. Realizované a nerealizované výstupy jsou zjišťovány za pomoci lokálního konzultanta či místních aktérů a dopady jsou definovány s ohledem na specifický kontext lokální situace. V případě některých intervencí – typicky u posilování kapacit sociálních služeb – zůstáváme při formulování dopadů spíše na úrovni výstupů, neboť zjišťování dopadů by vyžadovalo využití výrazně robustnějších výzkumných metod, než umožňuje evaluační proces v ASZ.

Při evaluaci ve městě Česká Kamenici, která probíhala v druhém pololetí 2021, byly využity následující **výzkumné metody a techniky**:

- **polostrukturované rozhovory** se zainteresovanými aktéry, kratší telefonické rozhovory a dotazování prostřednictvím emailové korespondence (celkem 11 respondentů). Respondenty byli zástupci obce, neziskových organizací a současní i bývalí zaměstnanci ASZ. Z důvodu anonymizace většinou uvádíme u citací jen obecné označení respondenta (resp. a příslušné číslo, případně „pracovník služby“). V průběhu zpracování dat tedy dochází k odstranění přímých identifikátorů, nebo jsou data rovnou agregována (viz Drlíková, 2020, s. 108).

- **desk research**

- **analýza dat**

- z veřejně přístupných zdrojů (*mapa exekucí, data MPSV, ČSÚ aj.*),
- poskytnutá místními aktéry (*dokumentace soc. služeb, výroční zprávy aj.*).

4.1 Evaluační otázky a evaluační kritéria

Jak již bylo uvedeno výše, účelem evaluace je posoudit míru naplnění cílů specifikovaných v SPSZ 2020–2022 a také dopady implementovaných opatření na cílovou skupinu. Posouzení dopadů není možné bez detailní analýzy jednotlivých opatření, resp. projektů, vždy s ohledem na jejich adresnost, relevanci a konzistenci vůči potřebám cílové skupiny, s ohledem na koordinaci s ostatními aktéry, a také s ohledem na podporu synergií relevantních pro podporu osob ohrožených sociálním vyloučením. Evaluace zároveň zohledňuje změny v oblasti sociálních (integračních) politik v lokalitě, včetně zhodnocení činnosti lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ.

Klíčové otázky, které navigují evaluaci, jsou strukturovány takto:

Dopady, resp. konsekvence přijatých opatření

- K jakým dopadům vedla realizovaná opatření?
- Které partikulární aspekty opatření přispěly k prosazení změn (pozitivních i negativních) v životě osob ohrožených sociálním vyloučením?
 - Komu dopady opatření pomohly, jakým způsobem a za jakých okolností?
 - Objevily se nějaké rozdíly v dopadech opatření na různé věkové, etnické či genderové skupiny osob?
 - Lze realizovaným opatřením připsat dosažené změny?
 - Objevily se nějaké nezamýšlené dopady (pozitivní a negativní) opatření, např. dopady na vztahy mezi příjemci a osobami, které nebenefitovaly z implementace opatření?
 - Jaký byl vliv ostatních faktorů (nad rámec jednotlivých opatření), které ovlivnily dosažení cílů?
 - Jaké další investice jsou vyžadovány pro to, aby byla zajištěna udržitelnost výsledků dosažených v rámci opatření?

Adresnost a relevance

- Adresují opatření skutečné potřeby cílové populace osob?
- Byla opatření vhodně nastavena pro to, aby adresovala potřeby osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením?

Konzistence

➤ Je rozsah opatření z pohledu kapacit služeb konzistentní s potřebami osob ohrožených sociálním vyloučením v dané lokalitě?

Koordinace

➤ Změnila se koordinace mezi aktéry implementujícími jednotlivá opatření v dané lokalitě?

➤ Zapojily se domácnosti ohrožené sociálním vyloučením do (jiných) aktivit/opatření zaměřených na jejich podporu?

Udržitelnost

➤ Jaké jsou hlavní faktory (interní i externí), které pozitivně či negativně ovlivní udržitelnost opatření?

Klíčové otázky, které navigují evaluaci v oblasti hodnocení **lokálního partnerství a podpory obdržené od ASZ**, jsou následující:

- Jaké bylo očekávání klíčových aktérů od Lokálního partnerství?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí proces přípravy SPSZ?
- Jak klíčoví aktéři hodnotí podporu poskytovanou ASZ? Jak spolupracují?
- Jaké hlavní úsilí nyní vyvíjí obec v oblasti přístupu k sociální problematice a sociálnímu vyloučení?
 - Jak klíčoví aktéři hodnotí celkovou užitečnost SPSZ?
 - Podařilo se zachytit všechny relevantní aktéry a zahrnout je do spolupráce?
 - Měla jejich spolupráce efekt ve smyslu nových projektů nebo zvýšení kapacity již existujících?
 - Je spolupráce udržitelná do budoucna?

Analytická část (kap. 6 – Hlavní zjištění) je členěna dle jednotlivých evaluačních kritérií, kde v jednotlivých podkapitolách evaluace usiluje o zodpovězení otázek uvedených výše.

4.2 Limity evaluace

Evaluace dopadů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ.

Specifickými omezeními vyplývajícími z povahy ASZ jako organizace a její činnosti, která jsme zmiňovali již v předchozí kapitole, je zejména rozpor mezi tím, že **primární cílovou skupinou ASZ je obec a místní institucionální aktéři**, avšak zvolená evaluační metoda šetří dopady intervencí na sociálně vyloučené osoby, kteří jsou pro ASZ sekundární, tedy nikoliv

bezprostřední, cílovou skupinou. Již z tohoto východiska vyplývá, že činnost ASZ může mít pouze **zprostředkovaný vliv na vznik dopadů** v sociálně vyloučených lokalitách. Zásadní roli v jejich uskutečnění má aktivita místních aktérů, kterou může ASZ podpořit, nemůže ji však zastoupit.

Problémem pro aplikaci dopadové evaluace je rovněž skutečnost, že strategické plány sociálního začleňování mnohdy nejsou vytvořeny ve vhodné logické struktuře, která by implikovala očekávané dopady. S tím souvisí také **absence průběžného monitoringu výstupů a sběru potřebných dat** a informací pro hodnocení změn stavu sociálního vyloučení či postupu průběhu sociální integrace.

Zároveň musíme vzít úvahu také komplexní povahu sociálního problému, jímž je sociální vyloučení. Do jeho vývoje, stejně jako obecně do vývoje společnosti, silně **intervenuje velké množství vnějších faktorů**, které ASZ, ale ani obce a jejich obyvatelé nemohou nijak ovlivnit. K vnějším intervenujícím faktorům můžeme přiřadit i **systémové nastavení** jednotlivých politik státu, které determinuje možnosti řešení různých aspektů sociálního vyloučení. Další důležitou skutečností, kterou musíme mít na mysli při hodnocení spolupráce obcí s ASZ, je to, že integrační procesy jsou dlouhodobé povahy a jejich výsledky se projevují až po delší době, od intervencí tedy nelze očekávat okamžitý dopad a změny v sociálně vyloučených lokalitách.

Jiný limit prováděné evaluace představuje **nedostatek dostupných relevantních dat** takřka ve všech oblastech intervencí, a to především dat vztažených k malým územním jednotkám a k identifikovaným sociálně vyloučeným lokalitám. Data, která jsou poskytována místními aktéry, pak mívají různou strukturu, obsah i validitu. Navíc je obvykle nelze ověřit z jiných zdrojů.

S ohledem na uvedená obecná i specifická metodologická omezení je při evaluaci kladen důraz na **kvalitativní zkoumání**, které umožní podat hlubší kontextuální hodnocení dopadů intervencí a vytvořit co nejvěrnější obraz stavu lokality.

4.3 Tematické zúžení evaluace SPSZ

Po provedení několika pilotních evaluací se ukázalo, že komplexní evaluace, tj. evaluace dopadů všech realizovaných cílů a opatření SPSZ, je kapacitně náročná a tato náročnost s velikostí města obvykle stoupá. Zároveň opatření v některých tematických oblastech mají menší rozsah a záběr a jejich vliv na celkovou situaci v dané oblasti je menší a zároveň předvídatelný i bez podrobné evaluace. Proto evaluační tým po diskuzi s řídicím orgánem projektu OPZ přistoupil k tematickému zúžení každé evaluace. **Tato evaluační zpráva je proto zaměřena na zhodnocení vybrané oblasti** (na základě tematických oblastí řešených Agenturou pro sociální začleňování). Při výběru této oblasti bylo přihlédnuto ke specifickým evaluované lokality – rozsah opatření tematické oblasti v dané lokalitě a rozsah naplněných opatření, další plánované zaměření obce v oblasti sociálního začleňování – i k zajištění pestrosti evaluovaných témat napříč lokalitami. Na základě těchto měřítek byla **ve městě Česká Kamenice vybrána pro evaluaci oblast zadluženosti**. Téma bylo vybráno proto, že jde o nejrozpracovanější kapitolu SPSZ a její opatření jsou z části realizována díky projektu KPSVL. Na téma dluhů také v České Kamenici vznikl tematický výzkum a setkání pracovních skupin se často účastní lokální expertka na oblast dluhů, což svědčí o důležitosti dané oblasti pro místní aktéry.

Tato evaluační zpráva se věnuje dílčím způsobem i těmto oblastem: bydlení; rodina a volný čas; zaměstnávání; bezpečnost. Téma vzdělávání bude věnována evaluační zpráva specificky zaměřená na oblast vzdělávání, které je předmětem realizace komplementárního projektu ASZ hrazeného z OP VVV.³ V této evaluační zprávě se tedy věnujeme oblasti vzdělávání spíše okrajově.

5 Evaluované priority a cíle SPSZ

V této kapitole uvedeme přehled plnění cílů SPSZ 2020-2022 v oblasti **zadluženosti**, která byla v SPSZ nejvíce rozpracovaná, opatření vzešlá z této kapitoly jsou také z velké části financována skrze projekty KPSVL.

5.1 Zadluženost

Tabulka 5: Plnění priorit a cílů v oblasti *Zadluženost*

Priorita	Snižování počtu předlužených osob
Z1 Obecný cíl	<i>Příspěvek k zajištění včasné úhrady životních nákladů a výdajů u obyvatel ČR.</i>
Z 1.1 Specifické cíle	Do roku 2022 bude 40 spolupracujících dlužníků schopno prioritizovat úhrady poplatků a pohledávek.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<p>Cíl byl splněn – s dlužníky se nyní pracuje velice intenzivně – této oblasti se věnují zejména pracovníci odboru sociálních věcí a Oblastní charity (OCh). Intenzivně se do aktivit LP zapojila i lokální expertka (LEX) na dluhy. Nově poradenství poskytuje také Člověk v tísni (ČvT), jde o jednotky klientů.</p> <ul style="list-style-type: none"> Osvěta v oblasti dluhů prostřednictvím článků v Českokamenických novinách, facebookových stránek města (1x měsíčně): <i>Od 2021 byly publikovány 4 články s danou tematikou (generoval tým městského projektu) a dva články OCh ČR. Kromě článků jsou publikovány výzvy, informace, upozornění apod.</i> Sociální práce na obci a sociální služby u svých klientů sledují schopnost prioritizovat úhrady poplatků a pohledávek: od 2020 bude 40 dlužníků schopno prioritizovat úhrady poplatků a pohledávek (Město OSV, OCh ČR, a Charitní sdružení Děčín /ChSD/). <p>Městský projekt OPZ je zaměřený na poskytování sociální podpory a podpořil 90 klientů, z toho 45 prioritizuje úhrady poplatků a pohledávek. OSV města sleduje schopnost prioritizovat úhrady u dalších 25 osob, z toho</p>

³ Inklusivní a kvalitní vzdělávání v územích se SVL, Registrační číslo: CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586

	14 přímých klientů. Charitní sdružení Děčín sleduje schopnost prioritizovat u 8 osob. Cíle je tedy splněn.
Z 1.2 Specifický cíl	Od roku 2020 snížit podíl sankčně vyřazených uchazečů o zaměstnání.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ne	<ul style="list-style-type: none"> Plánování návštěv uchazečů o zaměstnání pomocí plánovacích karet – nerealizováno. Předávání informačních letáků upozorňujících na rizika nekolidujícího zaměstnání (uchazečům a zaměstnavatelům): <i>leták zatím nebyl vytvořen.</i> Proškolení relevantních sociálních pracovníků/pracovníků v sociálních službách působících v ČR ze strany ÚP ČR ohledně potřeb a procesů na straně oddělení zprostředkování: 1x ročně školení – realizátor ÚP ČR – zatím nerealizováno. <p><i>Všechna tři opatření měl realizovat úřad práce – zatím nerealizováno.</i></p>
Z 1.3 Specifický cíl	Do roku 2022 s podporou sociální práce stabilizovat u minimálně 5 rodin rodinné příjmy, a to získáním pracovního místa na otevřeném trhu práce.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<ul style="list-style-type: none"> Zmírňování bariér pro vstup na trh práce prostřednictvím motivace klientů, spolupráce se zaměstnavateli, využívání nástrojů pro odhad příjmů: Město OSV, OCh ČR, ChSD – realizace tohoto opatření probíhá, všichni zmínění aktéři se oblasti zaměstnanosti věnují. 2 uchazeči o zaměstnání z České Kamenice projdou rekvalifikačními prostřednictvím projektů ÚP ČR/ESIF - nezjištěno. <p>Listopad 2021: v rámci OPZ projektu města získalo 5 osob zaměstnání na volném trhu práce (pro projekt je relevantní dohoda, pracovní smlouva). Charitní sdružení Děčín umístilo 1 klienta na trhu práce.</p>
Z2 Obecný cíl	<i>Příspěvek k efektivnímu řešení krizových životních situací obyvatel (úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání, potřeba náhlého výdaje apod.).</i>
Z 2.1 Specifický cíl	Do konce roku 2020 budou rozmístěny ve veřejném prostoru informační tabule/elektronická úřední deska s návodem, jak postupovat krizových situacích.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	Příprava formátu informační tabule a její umístění: 2 informační tabule - jaro 2021 (Město, OCh ČR) - <i>probíhají přípravy a jednání o umístění tabulí, realizováno bude na začátku roku 2022.</i>

Z 2.2 Specifický cíl	Do konce roku 2022 bude při náhlé krizové situaci podpořeno 10 osob sociální prací.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<p>Zřízení poradny (odborné sociální poradenství) pro veřejnost 2x týdně, do konce roku 2022 obslouží 120 klientů: jaro 2020 (Město, OCh ČK), 120 klientů (zdroj: MPSV).</p> <p>OSP vytvořeno, podpořeno více než 65 klientů; služby osobám v náhlé krizové situaci - 18 klientů.</p> <p>Městský projekt - podpořeno 90 klientů.</p> <p>Podařilo se podpořit více než 120 klientů, cíl byl tedy splněn.</p>
Z 2.3 Specifický cíl	Do konce roku 2020 vznikne v městské turistické ubytovně krizový byt se zvýhodněným nájmem.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<p>Vznik metodiky na využívání krizového bytu v městské turistické ubytovně. Metodika je součástí nových podmínek pro přidělování bytů (dokument by měl být schválen začátkem roku 2022).</p> <p>Na krizové bydlení je určen byt z městského bytového fondu – ubytovna by byla využita jedině tehdy, když by nebyl jiný krizový byt volný.</p>
Z3 Obecný cíl	<i>Příspěvek k eliminaci využívání rizikových úvěrů.</i>
Z 3.1 Specifický cíl	Do roku 2022 příspěvek ke zvýšení dluhové a finanční gramotnosti a právního povědomí alespoň u 40 osob.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšování finanční gramotnosti a právního povědomí u klientů sociálních služeb a OSV (Město, OCh ČK, ChSD) • Uspořádat workshopy pro učitele ZŠ a Speciální základní školy a Praktické školy s cílem implementovat do výuky prvky finanční gramotnosti (ZŠ T.G.M a Gymnázium ČK, ASZ, Speciální základní a praktická škola, ASZ) • Zahájení programu finanční gramotnosti v SVL, kterým projde minimálně 40: NNO 2020 <p>Workshop pro učitele proběhne na přelomu ledna/února 2022. Běží individuální finanční poradenství, kterým prošlo více než 40 osob.</p>
Z 3.2 Specifický cíl	Od roku 2020 snižovat dostupnost rizikových půjček.

Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<ul style="list-style-type: none"> Prostřednictvím městské policie a APK monitorováno dodržování vyhlášky o zákazu domovního prodeje za účelem vymáhání jejího porušování, s využitím podpůrných prostředků: <i>respondenti informují o plnění tohoto opatření.</i> Informování občanů o zákazu podomního prodeje (posílená sociální kontrola) prostřednictvím komunikačních kanálů města a NNO: Ano. Na rizikové finanční produkty upozorňují ad hoc poskytovatelé sociálních služeb a sociální práce své klienty a prostřednictvím komunikačních kanálů města a sociálních sítí, ČK Noviny neposkytují prostor pro inzerci nebankovních půjček: Ano. <p><i>ČK Noviny neposkytují prostor pro inzerci nebankovních půjček, město nepovoluje domovní prodej, APK monitorují dodržování. Vydány informační letáky.</i></p>
Z4 Obecný cíl	Zvýšit počet podaných insolvenčních návrhů v České Kamenici.
Z 4.1 Specifický cíl	V období 2020 – 2022 si nechá alespoň 80 občanů České Kamenice zpracovat insolvenční návrh.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	<p>Všechny sociální služby v ČK mají zajištěnu možnost zprostředkovat klientům bezplatné zpracování insolvenčních návrhů, klientům je poskytnuta asistence při jednání se subjektem zpracovávajícím insolvenční návrh a je s nimi vypracován plán podpory v insolvenci: indikátor počet podaných insolvenčních návrhů (OCH ČK, CHSD, Město OSV)</p> <p>Stanovený cíl byl snad až příliš optimistický – v insolvenci bylo v roce 2020 celkem 79 osob.</p> <p>Oblastní charita ČK zpracováno 15 insolvenčních návrhů, ČvT 3 návrhy, Charitní sdružení 3 návrhy v Děčíně pro klienty z České Kamenice. K listopadu 2021 jde tedy celkem o 21 insolvenčních návrhů.</p>
Z5 Obecný cíl	Snížit nárůst dluhů občanů vůči městu.
Z 5.1 Specifický cíl	Od konce roku 2020 snížit nárůst dluhů za komunální odpad.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	<ul style="list-style-type: none"> Zavedení nového systému platby za komunální odpad (plátcem se stane vlastník nemovitosti): nerealizováno. Vznik metodiky pro sjednání dohody o mimosoudním vypořádání dluhu (příp. odpuštění penále): Na metodice se pracuje, koordinuje tajemník MÚ. Část již promítnuta do revidovaných Pravidel o přidělování bytů. Po uplynutí standardních upomínacích lhůt (3 měsíce) věc přebírá k rozhodnutí tajemník s pravomocí OSV, kteří

	mohou rozhodnout o prodloužení o další dva měsíce. Až následně nastává vymáhání formou exekuce.
Z 5.2 Specifický cíl	Do roku 2022 vytvořit efektivní systém prevence ztráty bydlení.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Ano	<ul style="list-style-type: none"> Vznik pozice specialisty na prevenci ztráty bydlení na OSV v rozsahu 1 úvazku. <p>Pozice vznikla z projektu KPSVL a s činností této pracovnice panuje spokojenost. Lidé neztrácí bydlení a jsou stěhováni do lepších bytů ze SVL.</p>
Z6 Obecný cíl	<i>Posílit roli zaměstnavatelů při poskytování dluhové asistence a řešení předluženosti obyvatel.</i>
Z 6.1 Specifický cíl	Do roku 2022 budou min. 2 zaměstnavatelé v regionu podporovat své zaměstnance ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb v řešení svých sociálních problémů, především předluženosti.
Splnění/nesplnění	Odůvodnění
Částečně	<ul style="list-style-type: none"> Provedení průzkumu obeznámenosti zaměstnavatelů s nástroji dluhové asistence: vznik tematického výzkumu na toto téma (ASZ) Na půdě zaměstnavatelů proběhne do roku 2022 alespoň 6 seminářů k dluhové problematice: neproběhlo. <p>Výzkum vznikl, semináře ale zatím nebyly realizovány.</p>

Cíle SPSZ byly naplňovány zejména skrze tyto projekty (KPSVL):

V rámci aktivit LP byly vytvořeny dva projekty KPSVL, díky kterým jsou cíle SPSZ uspokojivě naplňovány. Na realizaci projektů se podílí zejména odbor sociálních věcí a Charitní sdružení Děčín. V následující kapitole budou blíže popsány dopady těchto dvou projektů.

Zadluženost: Koordinované řešení sociálního vyloučení v České Kamenici: Doba trvání projektu: 1. 4. 2020 – 30. 6. 2022. Prostřednictvím individuální podpory 2 nových pracovníků OSV města projekt usiluje o zlepšení postavení osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených ve společnosti a na trhu práce. Pro efektivnější řešení kumulovaných problémů účastníků bude využita intenzivnější podpora specialisty na podporu bydlení a prevence ztráty bydlení a metody case managementu realizované sociálním pracovníkem. Za dobu realizace projektu bude podpořeno celkem 110 osob.

Celkem Kč: 3 092 025,-

Rodina a volný čas: Komplexní sociální podpora pro obyvatele SVL České Kamenice (realizátor - Charitní sdružení Děčín, z. s.): Termín realizace: 1. 7. 2020 - 30. 6. 2022 - Projekt je zaměřen na posilování kompetencí sociálně vyloučených obyvatel nebo ohrožených sociálním vyloučením (rodin s dětmi a mladých dospělých). Rozšíření sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a vznik nové sociální služby (Nízkoprahový klub Sklep Česká Kamenice 12-26 let). Celkově bude podpořeno 84 osob.

Celkem Kč: 5 614 196,-

6 Hlavní zjištění

6.1 Dopady evaluovaných opatření podle SPSZ a jejich zhodnocení

V této kapitole se budeme věnovat dopadům zejména na úrovni jednotlivých opatření, dopady jsou přitom odvozeny od cílů SPSZ. Hlavní pozornost bude věnována kapitole zadluženosti, která je v SPSZ nejrozpracovanější (12 specifických cílů). Zaměříme se přitom především na dopady projektů v rámci KPSVL. V návaznosti na SPSZ 2019-2021 byly v České Kamenici realizovány 2 projekty KPSVL. Věnovat se zde ale budeme i ostatním dvěma kapitolám SPSZ (Bydlení a Rodina a volný čas). Dílčím způsobem se budeme zabývat i oblastí zaměstnanosti a bezpečnosti, ačkoli nemají vlastní kapitolu.

6.1.1 Zadluženost

V této podkapitole se nejdříve vyjádříme podrobně k dopadům projektu, který byl klíčový pro plnění cílů v oblasti zadluženosti (Koordinované řešení sociálního vyloučení v ČK). Následně shrneme obecně dopady realizovaných opatření SPSZ v oblasti zadluženosti. Po té budou stručněji shrnuty dopady i za další oblasti, na které se aktivity LP zaměřovaly.

Koordinované řešení sociálního vyloučení v České Kamenici

V rámci projektu vzniklo 2,2 pracovního úvazku při OSV (specialista na podporu bydlení a prevence ztráty bydlení; sociální pracovník - case manager, odborný dluhový poradce). Projekt přispěl k tomu, že podpora pracovníků OSV (je včasnější, cílenější a komplexnější). Skrze projekt bylo do listopadu 2021 podpořeno 90 osob. Z nich 45 díky podpoře prioritizuje úhradu poplatků a pohledávek. OSV spolupracuje také s dalšími aktéry, kteří pomáhají klientům zpracovat návrh na insolvenční. „Spolupracujeme zejména s Charitním sdružením Děčín a jeho sociálně aktivizační službou pro rodiny. Dále s Oblastní Charitou Česká Kamenice, zejména s jejich šatníkem a potravinovou pomocí“ (pracovník služby). V rámci projektových aktivit je pozornost věnovaná také osvětě a prevenci zadluženosti (např. článek viz Město ČK, 2021b).

Pracovník prevence bydlení a sociální pracovník jsou s klienty v každodenním styku i v terénu. Oslovují je v jejich přirozeném prostředí, mapují jejich situaci komplexně. „Během poradenství sestavujeme rodinný rozpočet a motivujeme klienty k sledování výdajů a jeho dodržování jako prevenci před dalším zadlužováním. Zaměřujeme se na mapování předexekučních pohledávek i již běžící exekucí“ (pracovník služby). K hlavním dopady

projektových aktivit spočívají v získání a posílení návyků umožňujících udržení si bydlení. Ale také řešení zadluženosti coby bariéry pro získání a udržení zaměstnání.

Data naznačují, že se daří snižovat počet předlužených osob v ČR, ale v roce 2021 proběhlo několik událostí, které trend mohly obrátit (zejména jde o opatření spojená s pandemií covid-19 a krachy dodavatelů energií).

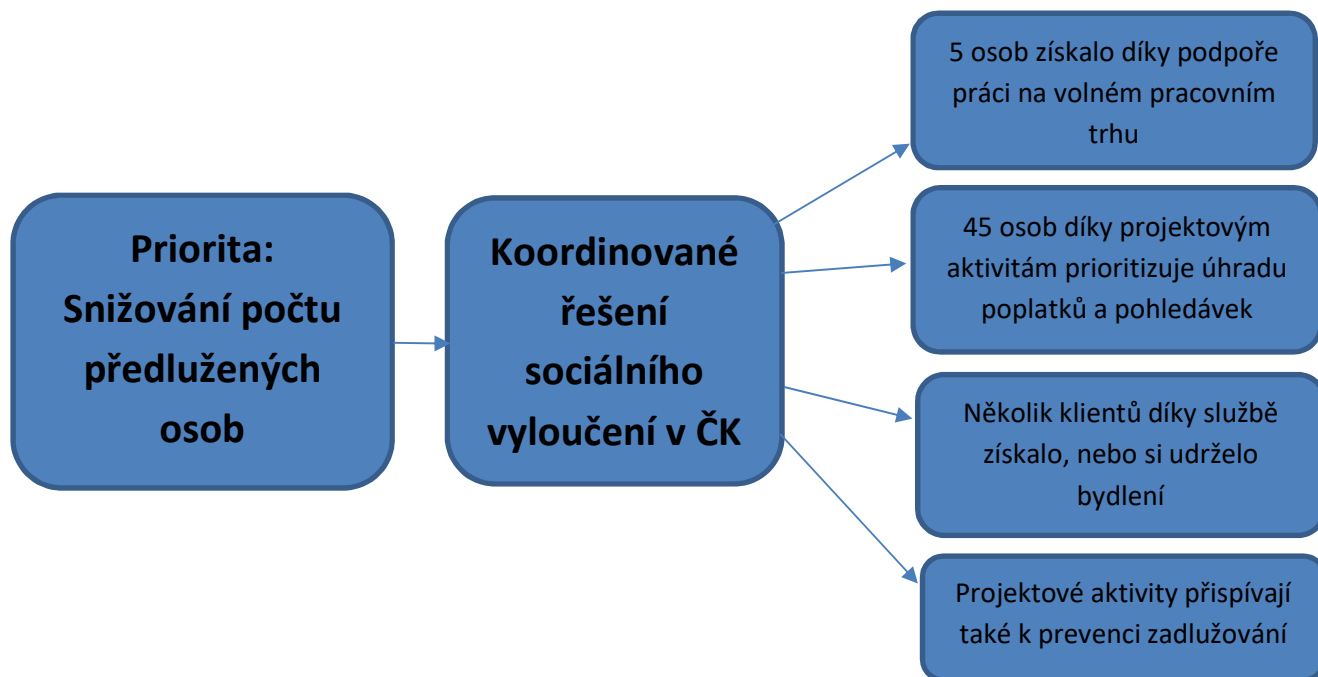
Kazuistika ilustrující mechanismus dopadu projektových aktivit:

Paní K. se obrátila na odbornou dluhovou poradkyni v situaci, kdy proti ní bylo vedeno 7 exekucí. Převážná většina exekucí byla nařízena prodejem nemovitosti, respektive jejího ½ podílu. Šlo o rodinný domek, ve kterém klientka trvale bydlí i se svou 17 letou dcerou. Při poradenství bylo využito také právní podpory, vzhledem k tomu, že jeden z exekutorů vydal dražební vyhlášku a hrozilo, že rodinný dům bude prodán v dražbě. Klientka se nacházela v nepříznivé situaci, která měla značný vliv i na její psychický stav.

V prvním kroku byl podán návrh na částečné zastavení exekuce prodejem nemovité věci a návrh na odklad exekuce. Všechny exekuce klientky byly důkladně zmapovány. Objevily se také předžalobní výzvy znamenající hrozbu nárůstu počtu exekucí, u nich byla prověřena možnost odvolání nebo sjednání splátkového kalendáře. Současně byl sestaven rodinný rozpočet a klientka byla také upozorněna na blížící se „Milostivé léto“ a s ním spojenou možnost zbavit se snadněji dluhů u veřejnoprávních institucí. S klientkou byla provedena prioritizace plateb dluhů, připraveny dokumenty k oslovení exekutorů a podán odpor proti platebnímu rozkazu s návrhem splátkového kalendáře žalobce Severočeské vodovody a kanalizace, a.s.

Díky spolupráci s odbornou dluhovou poradkyní a právní podpoře klientka dokázala odvrátit hrozbu ztráty bydlení, povedlo se zmapovat rozsah jejího zadlužení, zabránit nárůstu počtu exekucí a v poměrně krátkém období se zbavit 3 ze 6 exekucí. Došlo k výraznému snížení její předluženosti (pracovník služby).

Schéma 3: Cíle SPSZ, projekt a dopady (Koordinované řešení sociálního vyloučení)

Souhrn dopadů aktivit LP v oblasti zadluženosti

V České Kamenici čelí exekuci 13 % obyvatel, v posledních letech došlo v tomto směru k mírnému zlepšení. V březnu 2020 bylo v exekuci 576 obyvatel Česká Kamenice, celkově bylo vedeno 3 182 exekucí. Průměr je tedy více než 5 exekucí na jednoho dlužníka. U cca 20 % exekučovaných již neexistuje možnost splacení dluhů – jde tedy o kandidáty na oddlužení (insolvenci). Na konci roku 2020 bylo v insolventnosti 79 obyvatel České Kamenice. Desítky lidí tedy stále uvízli ve stavu, kdy nedosáhnou na oddlužení a zároveň nemají šanci dluhy splavit a nevyplatí se jim legálně pracovat.

Místní aktéři věnují tématu dluhů značnou pozornost, v roce 2020 vznikl dokonce tematický výzkum na téma dluhů (Charvát, 2020). Výzkum ukázal, že lidé s více exekucemi jsou mnohdy demotivováni legálně pracovat a zaměstnavatelé musí překonávat řadu bariér při zaměstnávání takových lidí. Je třeba si uvědomit, že lidé, kteří čelí několika exekucím, mají mnohdy složitější vstup či návrat na pracovní trh, jsou tak často nuceni pracovat „na černo“, tíživou ekonomickou situací trpí jejich děti a osoby živící ve společné domácnosti, mají nestabilní bydlení atp. Díky aktivitám ASZ se daří prohlubovat znalost o tomto problému.

Před ustanovením LP byly obyvatelé ČK odkázáni na dluhové poradny v okolí města: „Člověk v tísni, o. p. s. Hrádek nad Nisou, Charitní sdružení Děčín, z. s. občanská poradna Děčín a Poradna při finanční tísni, o. p. s. z České Lípy“ (Charvát 2020, s. 20). Nyní v obci působí několik organizací/institucí, které se věnují dluhové problematice (OCh ČK, ChSD, ČvT a OSV), jeden z aktérů zde působí zcela nově. V současné době jsou zvažována opatření, která by vedla k dalšímu zlepšení (např. využití možnosti tzv. milostivého léta).

Na oblast zadluženosti mají vliv i aktivity, které jsou zaměřené na oblast zaměstnávání, protože hlavní prevencí dluhů je zvyšování schopností a možností zajistit dostatečný příjem osoby/rodiny.

Kromě aktivit LP měly vliv na oblast dluhů v minulých letech i významné externí vlivy. Negativním faktorem jsou problémy spojené s epidemií covid-19. Kladný vliv měly naopak legislativní změny, díky nimž se snížil práh pro vstup do insolventnosti (novela z r. 2019), pomohlo také zvýšení nezabavitelného minima (r. 2020) atp. Pozitivní změny nastaly také díky osvětě a změně legislativy týkající se ochrany spotřebitelů (prodejní akce, podomní prodej, tzv. šmejdi). Pomohla také novelizace zákona o spotřebitelském úvěru (regulace nebankovních poskytovatelů půjček). Zásadním nedostatkem je nedořešení otázky zákona o sociálním/dostupném bydlení, který by umožnil snadnější boj s obchodníky s chudobou.

Dluhy bývají často skryté, lidé se za svou situaci stydí, problém odsouvají, nevědí jak řešit svou situaci, nebo nedůvěřují tomu, že jim někdo v této situaci může pomoci. Proto je dobré, že se LP soustředí na včasný záchyt dlužníků, je proto třeba se dále soustředit na rozšíření TP v ČK. Vzhledem k dynamickým proměnám v dané oblasti stále zůstává potenciál v oblasti vzdělávání pracovníků, kteří se setkávají s tématem dluhů. Potenciál rozvoje je i v oblasti vzdělávání a osvěty veřejnosti.

Za dobu trvání LP (mezi lety 2019 a 2020) se mírně zvýšil počet lidí v insolventnosti (ze 74 na 79). Na tento vývoj mají patrně vliv aktivity LP, ale tato souvislost není zcela zřejmá. Interpretace těchto dat je nesnadná, protože v roce 2018 bylo lidí v insolventnosti o tři více, než v roce 2020. Klíčová bude tedy informace o počtu osob v insolventnosti za rok 2021, tato data už se nepodaří do této evaluační zprávy včlenit z důvodu finalizace v lednu 2022. Při interpretaci těchto dat je třeba brát ohled i na další faktory, které ovlivňují počet lidí v insolventnosti. Např.:

některé osoby mohly insolvenční úspěšně projít, nebo naopak být vyřazeny z důvodu nedodržení podmínek. Počty může ovlivnit i migrace – ti, co jsou v insolvenční, se mohou odstěhovat/přistěhovat. Dalším důvodem může být časové zpoždění zápisu do mapy bankrotů (i několik měsíců). V době pandemie došlo též k prodloužení procesu schvalování insolvenční. Také se ukazuje, že je dále třeba snižovat práh pro vstup do insolvenční.

Pokud jde o dluhy občanů vůči městu, tak na konci roku 2018 dluh činil 3 miliony Kč (aktuálnější data se nepodařilo získat).

Tabulka 6: Evidované dluhy občanů vůči městu Česká Kamenice

Evidované dluhy občanů vůči městu Česká Kamenice	k datu	částka
Poplatek za komunální odpad	31. 12. 2018	2 137 699 Kč
Pokuty Městské policie	31. 12. 2018	306 832 Kč
Dluhy za pronájem bytů	31. 12. 2018	578 392 Kč
Celkem	31. 12. 2018	3 022 923 Kč

Zdroj: MÚ ČK

Úspěch aktivit LP v oblasti zadluženosti je patrný z toho, že vhodným způsobem reaguje na doporučení vstupní analýzy (Charvát 2020, s. 45): bylo zřízeno dluhové poradenství, potenciální klienti jsou aktivně vyhledáváni, zlepšila se koordinace jednotlivých aktérů, probíhá osvětová kampaň a informování rizikových skupin obyvatel. Jediné, co se zatím nepodařilo, je změna způsobu platby za svoz odpadu (objevily se legislativní překážky).

Dopady aktivit LP zaměřených na zadluženost strukturované dle obecných cílů SPSZ

• Příspěvek k zajištění včasné úhrady životních nákladů a výdajů u obyvatel

V tomto směru došlo k pokroku. Zásadním způsobem se zefektivnila výměna informací mezi relevantními aktéry, byly nastaveny postupy výměny informací mezi jednotlivými složkami městského úřadu, zlepšila se také spolupráce s NNO, které se věnují tématu dluhů. SPSZ pro tuto oblast plánoval vytvoření odborného sociálního poradenství, které nyní provozuje Oblastní charita ČK. K včasnému uhrazení životních nákladů přispívá např. to, že mnozí občané, kteří byli podpořeni opatřeními SPSZ, získali práci na volném trhu práce. Pozitivní je také to, že se v posledních letech snižovala nezaměstnanost, včetně té dlouhodobé.

Místní aktéři mimo jiné pomáhají klientům zajistit sociální dávky a prioritizovat úhradu poplatků a pohledávek. Na pokrocích v této oblasti má nezanedbatelné zásluhy i ASZ, která do lokality vstoupila energicky a pomohla vytvořit SPSZ, které nestojí jen na projektových aktivitách, ale plní funkci skutečného strategického dokumentu, který postihuje problematiku komplexně. Zásadní význam měla také intenzivní podpora ze strany lokální expertky na dluhy.

- **Příspěvek k efektivnímu řešení krizových životních situací obyvatel (úmrtí v rodině, ztráta zaměstnání, potřeba náhlého výdaje apod.)**

Rozšířilo se spektrum služeb, které pracují s lidmi v krizi, což přispělo k efektivnějšímu řešení takových situací. Komplexnější podpora takových lidí přispívá k snazšímu překonání krize (krizový byt, dluhové poradenství, podpora SAS aj.). K řešení takových situací napomáhá také multidisciplinární spolupráce. Sále ale přetrvává nedostatek terénních služeb, které přispívají k včasnému zachycení osob v krizi.

- **Příspěvek k eliminaci využívání rizikových úvěrů**

V tomto směru je realizována celá řada opatření, klienti služeb jsou o rizicích informováni pracovníky služeb, APK kontrolují veřejná prostranství, aby se zde nevyskytovaly nabídky na tyto úvěry, občané jsou informováni skrze tištěné i elektronické materiály atp. V obci je také vyhláškou zakázán podomní prodej. Situaci v této oblasti ovlivňují významné externí vlivy, mezi ty pozitivní patří změny legislativy, zlepšení ochrany spotřebitelů a osvěta v médiích. K těm negativním faktorům patří zhoršení ekonomické situace v některých oborech související s pandemií covid-19, dále to jsou krachy dodavatelů energií. Aktuálně je velkou příležitostí tzv. milostivé léto.

- **Zvýšit počet podaných insolvenčních návrhů v České Kamenici**

Díky aktivitám LP se podařilo navýšit místní kapacity dluhového poradenství, klienti už tak často za těmito službami nedojíždějí. Za dobu platnosti SPSZ bylo členy LP vytvořeno 21 insolvenčních návrhů. Od konce roku 2019, kdy začíná platit SPSZ, do konce roku 2020, došlo k mírnému nárůstu počtu osob v insolvenční, ze 74 na 79. Zůstává ale stále množství předlužených lidí, kteří na insolvenční nedosáhnou.

- **Snížit nárůst dluhů občanů vůči městu**

V tomto směru LP podniklo celou řadu aktivit projektových i neprojektových, efekt zatím není zcela zřejmý, protože nebyl dostatek času, aby se změny propály do tempa nárůstu dluhů vůči městu. Výši dluhů vůči městu za poslední léta se navíc nepodařilo v rámci evaluačního šetření zjistit – poslední data jsou za rok 2018.

6.1.2 Stručné shrnutí dopadů za ostatní oblasti SPSZ

Podrobněji jsme analyzovali dopady v oblasti Zadluženosti. Na tomto místě bychom se rádi stručně vyjádřili i k dopadům aktivit lokálního partnerství v ostatních oblastech.

- **Bydlení**

Aktivity LP přispěly k důkladnému prozkoumání situace v oblasti bydlení. Pozitivem je, že město disponuje poměrně slušným bytovým fondem (221 bytů).

Dopady v oblasti bydlení strukturované dle obecných cílů SPSZ:

• Nájemníci zvládají řádně platit nájem a energie

V tomto směru došlo díky aktivitám LP k pokroku (např. již zmíněných 45 osob, které jsou schopny prioritizovat úhradu poplatků a pohledávek). Na tomto poli aktivně spolupracuje několik aktérů, daří se také zefektivnit komunikaci mezi jednotlivými odbory magistrátu, pozitivním přispěním budou také nová pravidla přidělování bytů, které se nyní (leden 2022) připravují.

• Obyvatelé problematických objektů jsou schopni na pronajímatelích lépe vymáhat svá práva

Místní aktéři podnikají řadu kroků ke zlepšení, systematicky např. dohlíží na kvalitu bydlení, technický i hygienický stav nemovitostí atp. Lidé žijící v těchto objektech jsou podporováni v získávání kompetencí ve vztahu k bydlení. Město navíc jedná o odkupu některých problematických objektů.

• Pronajímatelé problematických objektů více investují do údržby a rekonstrukce svých nemovitostí

Pracovníci města v součinnosti s dalšími institucemi (stavební úřad, hasiči aj.) více kontrolují stav problematických objektů a aktivně komunikují s majiteli. To, jestli se podařilo motivovat majitele k investicím do jejich nemovitostí, se v rámci evaluačního šetření nepodařilo zjistit.

• Rozšíření nabídky standardního bydlení pro diskriminovanou CS mimo sociálně vyloučené lokality

Aktivity LP přispěly k tomu, že jsou lidé více podporováni při hledání vhodného bydlení i při snaze o udržení bydlení. V současnosti probíhá také úprava pravidel přidělování bytů, které více zohledňují sociální situaci žadatelů i osob již bydlících v městském bytě. Nově jsou doplněna některá ustanovení, jako je krizový byt, prevence ztráty bydlení a postup vůči dlužníkům (resp. 1). Dokument stanovuje významnější úlohu sociální práce jako podpory prevence ztráty bydlení. Dokument detailně rozpracovává oblast prevence ztráty bydlení, i procesy mimosoudního vymáhání pohledávek vůči městu. Místní aktéři plánují také rozšíření možností sociálního bydlení.

• Rodina a volný čas

Dopady strukturované dle obecných cílů SPSZ:

• Posílit schopnost rodin vést děti k systematickému a dlouhodobému rozvoji

K posilování schopností rodin vést děti k systematickému a dlouhodobému rozvoji přispívá zejména rozšíření SAS a nově vzniklé NZDM, obě služby přitom účinně spolupracují při řešení jednotlivých případů rodin. Obě služby jsou provozovány Charitním sdružením

Děčín. Na počátku roku 2019 služby SAS využívaly jen tři rodiny, v rámci SPSZ bylo plánováno rozšíření její činnosti, což se podařilo.

• Posílit pocit sounáležitosti, důvěry a respektu mezi majoritou, Romy a osobami s nízkým sociálním statusem

Pozitivně v tomto směru působí NZDM, kterému se podařilo nastavit aktivity tak, že v něm je „zdravý mix“ uživatelů, takže podporuje jak romské, tak neromské děti. Respondenti popisují klima obce jako poměrně dobré, registrují spíše dílčí problémy v oblasti sociálního napětí.

• Vycházet vstříc potřebám dospívající mládeže (autonomie, budování sociálního statusu, nové aktivity)

I v tomto bodě je klíčovým opatřením vytvoření NZDM (více viz níže).

• Snižovat míru užívání alkoholu a drog u žáků ZŠ a mladých dospělých

I v tomto bodě je klíčovým opatřením vytvoření NZDM (více viz níže).⁴ V ČK také působí terénní pracovníci děčínského K-centra, situaci v této oblasti respondenti považují za poměrně stabilizovanou.

• Posílit dostupnost zaměstnání, sociálních služeb a volnočasových aktivit

Tento cíl je formulován značně široce. V tomto směru je přínosem zejména vytvoření nového NZDM – díky NZDM byla vytvořena nová pracovní místa, zvýšila se dostupnost sociálních služeb i volnočasových aktivit.

Z hlediska dostupnosti sociálních služeb je důležitým aktérem Oblastní charita Česká Kamenice, která nabízí služby podpory samostatného bydlení a odborné sociální poradenství. Provozuje též služby chráněného bydlení, domova se zvláštním režimem, nízkoprahové denní centrum a sociálně terapeutické dílny. Z hlediska kapitoly Rodina a volný čas, je klíčová realizace projektu KPSVL s názvem: *Komplexní sociální podpora pro obyvatele SVL České Kamenice*.

Komplexní sociální podpora pro obyvatele SVL České Kamenice

Díky projektu se podařilo rozšířit služby sociálně aktivizační služby (SAS) a vytvořit nové nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM).

⁴ Úlohu ale sehrávají také opatření v rámci MPI.

Rozšíření SAS

Díky projektu KPSVL byly rozšířeny služby SAS, pracovníci v ČR působí cca 4 hodiny týdně. Kapacitu služby se podařilo rozšířit několikanásobně. Před započátkem projektu byly podpořeny 3 rodiny za rok, nyní jde již o 13 rodin. Pracovníci nejčastěji řeší zakázky spojené s bydlením, docházkou dětí do školy a pomoc v tíživých životních situacích (sociálně terapeutická činnost, pomoc s žádostmi o sociální dávky, jednání s úřady aj.). Důležitým tématem jsou také dluhy: „S tématem dluhů pracuji často, ovšem nejčastěji se jedná o dluhy na nájemném a energiích. V poslední době jsme se s klienty věnovali zejména doplatkům za elektřinu“ (pracovník služby). Pracovníci služby intenzivně spolupracují s dalšími relevantními aktéry, úzká spolupráce probíhá zejména s NZDM.

Vytvoření Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Sklep

Jak již bylo řečeno, klíčovým opatřením v této oblasti je vytvoření NZDM Sklep, které vzniklo díky projektu KPSVL. Realizátorem projektu je Charitní sdružení Děčín, které v České Kamenici provozuje též SAS. NZDM funguje v historické budově Domu kultury, od září 2020 do května 2021 bylo podpořeno 113 osob. NZDM poskytuje služby i terénní formou.

„NZDM Sklep nabízí nadstandardní pomoc dětem ze SVL v období pandemie covid-19. V době od září 2020 do dubna 2021 byla zařízením poskytnuta pomoc dětem s distanční výukou přímou i materiální. Konkrétně bylo uskutečněno 269 výkonů v pomoci s distanční výukou, materiální pomocí a doučováním“ (Drápalová, 2021, s. 6). Nejčastěji jsou s klienty řešeny zakázky zaměřené na vrstevnické vztahy, zdraví a nemoc, sexuální témata, sebepoškozování, šikana, nefunkční či problematické vztahy v rodině atp.

Důležitým dopadem NZDM je to, že poskytuje mládeži od 12-26 let prostředí pro zdravý rozvoj osobnosti. Zájem o službu je i u mladších dětí, dle respondentů by prospělo snížení věkové hranice na 6 let a zařazení služby do krajské sítě sociálních služeb (resp. 5). Díky aktivitám NZDM se učí děti vhodným způsobem trávit svůj volný čas. Aktivity NZDM pomáhají klientům také pracovat na svých vztazích, funguje jako prevence sociálně patologických jevů, prevence školní neúspěšnosti a rozvíjí jejich dovednosti v mnoha oblastech. Pracovníci poskytují poradenství v širokém spektru témat, mnohdy také předávají kontakty na další služby. NZDM někdy poskytuje i materiální pomoc uživatelům.

Fungování NZDM bylo výrazně ovlivněno omezeními spojenými s pandemií covid-19. „S cílem udržet kontakt s cílovou skupinou v období, kdy nemohla být služba NZDM poskytována standardní formou, se podařilo pracovníkům NZDM natočit edukativní videa a důležité informace sdílet s cílovou skupinou online“ (pracovník služby). V posledních měsících NZDM prochází personálními změnami, které se podle respondentů odrážejí na fungování NZDM. Přes současné problémy se všichni respondenti shodují na tom, že je služba velice potřebná a její fungování hodnotili velice kladně.

- **Bezpečnost**

Bezpečnosti nebyla v SPSZ věnována zvláštní kapitola. Některá opatření však svými dopady do této oblasti zasahují. Řada již zmíněných opatření pomáhá preventivně, pokud jde o bezpečnost, či pocit bezpečí v obci (odborné sociální poradenství, NZDM, SAS aj.).

Do realizace některých opatření SPSZ se zapojili také asistenti prevence kriminality. Dobře je též hodnocena spolupráce manažerky prevence kriminality při městské policii s dalšími aktéry (MŠ, ZŠ aj.) (Drápalová, 2021, s. 5).

Hlavním aktérem je pro oblast bezpečnosti Městská policie, ale také asistenti prevence kriminality, kteří v ČK dlouhodobě působí a s jejich činností panuje spokojenost. Na bezpečnost má také pozitivní vliv to, že v ČK působí terénní pracovníci děčínského K-centrum.

Aktivita LP také přispěla k tomu, že je oblast bezpečnosti lépe prozkoumaná. Dle evaluačního šetření nepatří problémy v oblasti bezpečnosti k těm nejpálčivějším v ČK. Tato oblast je navíc řešena v rámci dalšího strategického dokumentu, kterým je Strategie prevence kriminality měst ČK (2018-2021).

- **Zaměstnanost**

Oblast zaměstnanosti v ČK významně ovlivnil úpadek výrobních podniků, na konci devadesátých let dokonce nezaměstnanost překročila 15 % (nezaměstnanost dosáhla nejvyšší hodnoty v r. 1999, kdy činila 15,4 %). V roce 2019 ale nezaměstnanost nepatřila k těm nejpálčivějším problémům, proto v rámci SPSZ ani nevznikla samostatná kapitola pro oblast zaměstnanosti. Přesto mnohá z realizovaných opatření svými dopady zasahovala i do oblasti zaměstnanosti. Dopady do oblasti zaměstnanosti byly registrovány u několika opatření vzešlých ze SPSZ (rozšíření OSV, odborné sociální poradenství aj.). Město také využívá VPP, díky kterým má práci cca 10 osob.

Vývoj v této oblasti také významně ovlivnila ekonomická konjunktura před rokem 2020, ale také krize spojená s pandemií covid-19. V současnosti je v ČK problémem nedostatek pracovních míst přímo ve městě, velké množství lidí do práce dojíždí do okolních měst. Dalším problémem je několik desítek předlužených obyvatel, kterým se nevyplatí legálně pracovat. Respondenti vnímají potenciál rozvoje v navýšení počtu chráněných, či podporovaných pracovních míst – např. skrze hojnější využívání VPP, nebo vytvoření sociálního podniku.

6.2 Naplňování cílů KPSVL

Příprava SPSZ a následná podpora při realizaci aktivit a opatření je základním a klíčovým východiskem KPSVL, proto v rámci evaluace SPSZ hodnotíme také naplňování cílů KPSVL, které jsou v Metodice KPSVL definovány jako „zajištění *adresnosti, koordinace, konzistence a synergie* místních opatření sociální integrace založených na lokálních potřebách, která budou realizována prostřednictvím specifického mechanismu financování z prostředků ESIF“.⁵

⁵ **Adresnost**, tj. jestli intervence probíhá v místech s koncentrovanými problémy; **koordinace**, tj. jestli jsou aktivity realizované v jednotlivých oblastech dobře koordinovány; **konzistence**, tj. jestli kapacita intervence odpovídá místním potřebám; **synergie**, tj. jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel nebo domácností) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

Na základě cílů KPSVL se následující část evaluační zprávy zaměří na ověření, zda a do jaké míry realizace definovaných opatření splňuje očekávané parametry – *adresnost, koordinace, konzistence, synergie*. K nim přidáváme také *udržitelnost* jako parametr, který je podmínkou pro dlouhodobé naplňování cílů KPSVL. V této kapitole se soustředíme na **dopady na úrovni realizovaných opatření**, v příští kapitole blíže zhodnotíme dopady na kvalitu spolupráce při realizaci opatření SPSZ.

Přínosy spolupráce s ASZ oceňují mnozí aktéři, ale tyto přínosy jsou patrné i ze srovnání výchozího stavu, jak ho zaznamenala analytická část SPSZ či vstupní analýza (Charvát, 2019). Podpořené osoby získaly díky realizovaným opatřením kompetence v oblasti rodinného hospodaření, díky rozšíření terénních služeb je řešení některých problémů včasnější a potřebné služby jsou dostupnější. Díky realizovaným opatřením se daří předcházet ztrátě bydlení.

Díky aktivitám LP vzniklo několik pracovních míst a byla zavedena i zcela nová opatření (vzniklo např. nové NZDM). Díky aktivitám LP byla podpora sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob v České Kamenici individualizovanější a komplexnější, rozšířilo se spektrum forem podpory a zvýšila se kapacita stávajících forem podpory.

6.2.1 Adresnost a relevance

V této kapitole se budeme věnovat adresnosti (či relevanci) intervence ve smyslu zacílení intervencí a koncentrace zdrojů na řešení problémů v místě jejich největšího rozsahu. Jde o to, aby intervence podporovala ty, kterým byla určena. Budeme zde posuzovat také relevanci intervencí, o které vypovídá například to, zda realizované aktivity byly v souladu s doporučeními analytických dokumentů.

Adresnost realizovaných opatření byla v ČR adekvátní. Použité zdroje byly správně zacíleny a realizovaná opatření nezapomínala ani na ty nejzranitelnější. Místní aktéři průběžně reagují na nová zjištění, což přispívá k lepšímu zacílení intervencí. Zvláště patrný pokrok je v oblasti dluhů. Z evaluačního šetření vyplývá, že příprava SPSZ proběhla bez větších problémů, většina naplánovaných opatření je navíc průběžně realizována.

Díky aktivitám LP došlo k prohloubení znalosti stavu sociálního vyloučení, vytvořené analýzy také generovaly sady doporučení. Evaluační šetření přitom ukazuje, že realizovaná opatření reagovala na doporučení formulovaná ve VA (Charvát 2019). Doporučeno bylo např. zbudování NZDM, rozšíření služeb dluhového poradenství a aktivní vyhledávání dlužníků. Dále bylo doporučeno rozšíření podpory rodin prostřednictvím SAS. Některá doporučení VA se naplnit nepodařilo (např. se nenašel se vhodný realizátor pro vznik sociálního podniku).

6.2.2 Konzistence s potřebami

Konzistence kapacity prováděných opatření s potřebami osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených je blíže hodnocena v rámci evaluace dopadů opatření SPSZ v předchozích kapitolách. Nyní se více podíváme na otázku, zda rozsah intervencí odpovídá rozsahu řešených problémů.

Celkově můžeme v ČR hovořit o poměrně dobrém pokrytí sociálními službami. Většina respondentů ale vnímají nedostatek terénních služeb. Jistého nasycení snad bylo dosaženo,

pokud jde o dluhové poradenství, ačkoli i zde je potenciál rozvoje. Nejistoty jsou však spojeny s konci projektů, uzavřeností krajské sítě sociálních služeb a začátkem nového programovacího období EU.

Potenciál je v České Kamenici spojen s rozvojem sociálního podnikání a bydlení. Sociální skupinou, která nyní potřebuje více pozornosti, jsou senioři ohrožení sociálním vyloučením.

V této oblasti klasicky narážíme na to, že potřeby obyvatel přesahují možnosti aktérů tyto potřeby saturovat. Můžeme tedy spíše hovořit o pozitivním trendu, díky němuž je větší část sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel podchycena a průběžně se mapují jejich potřeby. Na tomto místě je třeba upozornit, že rozsah sociálního vyloučení se časem mění, problémy se mohou také přelévat z jedné části obce do druhé atp. Navíc se stále prohlubuje poznání ohledně rozsahu, formy a různých souvislostí sociálního vyloučení v České Kamenici. Při zjišťování toho, jestli je rozsah opatření dostatečně robustní, objevujeme vždy další možnosti rozvoje. V tomto směru je možné konstatovat, že aktivity jednotlivých členů LP se snaží reagovat na aktuální potřeby obyvatel. Pozornost místních aktérů je proporcionálně dělena mezi všechny zranitelné skupiny občanů. Do budoucna by stálo za to také porovnat robustnost realizovaných opatření s obcemi podobné velikosti a s podobnou mírou zatížení sociálním vyloučením.

6.2.3 Koordinace

V této kapitole se zaměříme na to, jestli díky spolupráci s ASZ dochází k lepší koordinaci aktivity jednotlivých aktérů, jestli tedy aktéři nejednají izolovaně (nekoordinovaně). Významným kladem z hlediska koordinace je to, že se velice energicky zapojuje do aktivit LP vedení obce. Dobře funguje zejména komunikace pracovníků ASZ s pracovníky městského úřadu. Koordinace aktivit LP je aktéry hodnocena většinou kladně.⁶ Určité problémy byly spojeny také s personálními změnami na klíčových pozicích. První komplikací byl odchod prvního LK, který byl místními aktéry vnímán pozitivně. Následně se připojily komplikace spojené s pandemií covid-19. Současný LK působí na své pozici od února 2021, jeho činnost je respondenty hodnocena kladně.

Z hlediska koordinace bylo velkým přínosem samotné vytvoření SPSZ, který vhodně reagoval na dříve vytvořené analytické dokumenty a jejich doporučení. Díky účasti na pracovních skupinách o sobě jednotliví účastníci lépe vědí, snadněji si předávají klienty, kteří jsou díky tomu podpořeni komplexněji a individualizovaněji. Koordinaci by ale pomohlo např. sjednávání třístranných dohod s klienty, díky čemuž by si aktéři mohli snáze předávat informace a služby by mohly být poskytovány efektivněji. Prospěšné by bylo také větší zapojení samotných obyvatel, např. prostřednictvím komunitní práce.

Za velice pozitivní je možné označit skutečnost, že se pracovníci ASZ aktivně zapojují do realizace jednotlivých opatření. Určitou překážkou v koordinační funkci ASZ je to, že ASZ pomáhá strategicky plánovat, pomáhá připravovat projekty, ale sama není poskytovatelem prostředků. Ve chvíli, kdy je schválen projekt, ASZ už nemá žádnou formální možnost ovlivnit nastavení realizovaného opatření.

⁶ Jisté problémy se týkaly koordinace aktivit v oblasti vzdělávání.

6.2.4 Synergie na úrovni opatření

Pro potřeby synergického efektu je nutné, aby intervence probíhala ve všech tematických oblastech a aby bylo zapojeno maximum relevantních aktérů. Zároveň je nezbytné, aby aktéři konali ve vzájemné provázanosti. Jde tedy o to, jestli na úrovni konečných příjemců (sociálně vyloučených obyvatel) jsou propojeny aktivity z různých tematických oblastí.

Do aktivit LP jsou zapojeni všichni relevantní aktéři. Díky aktivitám LP se prohloubila provázanost aktivit jednotlivých aktérů, ale z evaluačního šetření vyplývá, že je zde stále potenciál rozvoje. Příspěť by v tomto ohledu mohlo pomoci uzavírání vícestranných smluv s klienty, které by pomohlo efektivnější výměně informací mezi jednotlivými organizacemi/institucemi. Další možností by mohlo být hojnější využívání případových a rodinných konferencí.

SPSZ obsahoval 3 kapitoly (zadluženost; bydlení; rodina a volný čas), dopady realizovaných opatření ale zasahovaly i do oblasti zaměstnanosti a bezpečnosti. Oblast bezpečnosti je také řešena zvláště v rámci strategie prevence kriminality. V řadě oblastí se prolíná SPSZ také s komunitním plánem sociálních služeb.

Opatření SPSZ byla realizována poměrně rovnoměrně – SPSZ měl sice jen 3 kapitoly, ale opatření zasahovala (kromě zadluženosti, bydlení, rodiny a volného času) také do oblastí zaměstnanosti, sociálních služeb, bezpečnosti i zdraví. Zvýšenu pozornost by si stále zasloužila oblast bydlení a zaměstnanosti.

Pokud jde o **provázanost aktivit jednotlivých aktérů**, došlo díky aktivitám LP k určitým pokrokům. Setkávání na pracovních skupinách přispělo k navázání vztahů a zlepšení komunikace mezi aktéry. Jednotliví aktéři jsou lépe informováni o svých aktivitách a jejich klienty díky tomu snáze a cíleněji odkazují na další služby.

6.2.5 Udržitelnost

Udržitelnost aktivit LP a realizovaných opatření vzešlých ze SPSZ je zatím poměrně nejistá, ale realizátoři podnikají kroky směřující k udržení aktivit. Rizika jsou spojena s koncem programovacího období EU, ale také se snížením příjmů města a zvýšením výdajů (např. v souvislosti se zdražováním energií). Nyní se řeší zejména překlenovací období pro oba projekty KPSVL, které končí v polovině r. 2022. Možnosti čerpání prostředků v následujícím programovacím období EU budou nejdříve na začátku roku 2023. Problémem je také jistá uzavřenost krajské sítě sociálních služeb.

Aktéři vyvíjejí snahu o zajištění návazného financování realizovaných opatření a soustředí se na další rozšiřování aktivit. K udržitelnosti přispívají neziskové organizace, které jsou mnohdy schopny si samy zajistit financování aktivit.

6.3 Spolupráce aktérů a ASZ

Tato kapitola detailněji popíše přínosy spolupráce s ASZ pro samotné lokální partnerství. V předchozích kapitolách jsme se více zaměřovali na dopady na osoby sociálně vyloučené a ohrožené sociálním vyloučením, kteří jsou však pro ASZ sekundární cílovou skupinou (ASZ na ně nemá přímý vliv – pouze zprostředkovaný). Primární cílovou skupinou (CS) jsou pro ASZ institucionální aktéři, se kterými přímo pracuje, a na které má přímý vliv. Kritéria hodnocení partnerství odvozujeme zejména z *metodiky KPSVL*. V této kapitole se tedy budeme věnovat **dopadům na úrovni aktérů**, využijeme přitom některá z kritérií již zmíněných v minulé kapitole.

Obec spolupracovala s ASZ od roku 2019. Obec v té době byla poměrně aktivní (obec např. samostatně provozovala APK, z prostředků IROP bylo vystavěno Komunitní centrum aj.). Komunitní plánování sociálních služeb ale neprobíhalo optimálně. Vznik LP přispěl ke zkvalitnění strategického plánování v České Kamenici a zavádění systémových změn (vytvoření NZDM, nových pravidel přidělování obecních bytů aj.). Aktivity LP přispěly k tomu, aby byla oblast sociálního vyloučení lépe prozkoumána (např. výzkum týkající se dluhů).

Koordinace

Aktivity LP byly v České Kamenici koordinovány adekvátně až na drobné nedostatky. Změnou v oblasti koordinace sociálního začleňování bylo v České Kamenici samotné *vytvoření LP*. LP poměrně dobře zmapovalo rozsah sociálního vyloučení a analyzovalo potřeby obyvatel i institucionálních aktérů. Zapojení aktéři získali nové kompetence v oblasti strategického plánování a koordinovaného multidisciplinárního přístupu. Jednotliví aktéři o sobě díky aktivitám LP více vědí, učí se strategicky plánovat a na realizaci některých opatření spolupracují. Zásadní podíl na úspěších LP mají neziskové organizace, které se aktivně zapojují do relevantních platforem i v širším regionu (komunitní plánování v Děčíně, MAP aj.).

Pracovní skupiny: Vzhledem k velikosti města a počtu aktérů se schází obvykle celé LP a téma se volí podle aktuální potřeby. V poslední době např. proběhlo jednání k tématu dluhů a novým pravidlům přidělování bytů. Díky vzájemnému setkávání jsou aktéři lépe propojeni, vyměňují si zkušenosti a efektivněji komunikují.

Pro koordinaci sociálního začleňování mělo velký význam samotné *zavedení pozic*, které tuto koordinaci měly zajišťovat (LK a manažer SPSZ). Prvnímu lokálnímu konzultantovi se podařilo ve spolupráci s místními aktéry dobře nastavit parametry spolupráce a vytvořit kvalitní strategický dokument. Po té následovalo období nejistoty, kdy na pozici LK nastoupila jiná osoba a také se měnilo obsazení pozice vedoucího OSV. Vedoucí OSV byla také manažerkou SPSZ, od jejího odchodu tato pozice není pevně ustanovena. Koordinace byla také výrazně ovlivněna omezeními spojenými s pandemií covid-19, zejména jde o nutnost omezení osobního setkávání. Dalším problémem je personální obměna ve vedení NZDM, která ovlivňuje fungování zařízení. Na začátku roku 2021 nastoupil nový LK. Během roku 2021 se opět nastavil režim pravidelného setkávání (někdy i 2x za měsíc). Přes zmíněné diskontinuity a překážky se daří uplatňovat jednotné řízení sociální politiky obce, které postupuje v souladu s prioritami stanovenými v SPSZ.

Díky vytvoření LP v České Kamenici se podařilo zlepšit koordinaci aktivit zaměřených na problematiku sociálního vyloučení. Setkávání pracovních skupin podpořilo komunikaci

jednotlivých aktérů a vytvořilo podmínky k prohloubení jejich spolupráce. Aktéři získali nové zkušenosti s podáváním projektů, učí se obhájit svoje aktivity a obstarat si prostředky na jejich realizaci. Přispělo zapojení nového aktéra (Člověk v tísni) a větší zapojení Charitního sdružení Děčín, které v ČR výrazně rozšířilo své služby.

K pozitivním stránkám spolupráce patřila ochota představitelů obce k systémovým změnám. Představitelé obce nejsou úzce zaměřeni na projektové aktivity a patřičnou pozornost věnují i neprojektovým aktivitám. Dalším pozitivem spolupráce je, že ze strany ASZ se aktivit LP nezapojoval jen LK. Velice aktivně se zapojovali i metodici a lokální experti (zejména na dluhy). Pracovníci ASZ aktivizovali místní aktéry, podporují je v jejich činnosti, podílejí se na koordinaci procesu strategického plánování, zapojují se ale i do realizace jednotlivých opatření SPSZ. Významná byla a je podpora ASZ při tvorbě i realizaci projektů.

Synergie

Procesu strategického plánování předcházela kvalitní analýza a samotný proces přípravy SPSZ probíhal podle respondentů dobře a poměrně participativně. Do aktivit LP se zapojila většina relevantních aktérů z České Kamenice a v průběhu realizace byli přizváni i aktéři, kteří dosud v obci nepůsobili (ČvT). Pravidelné setkávání přispělo k tomu, že o sobě jednotliví aktéři více vědí a mohou díky tomu klienty lépe odkazovat na jednotlivé služby.

Aktivity LP přispěly k rozvinutí kompetencí v oblasti multidisciplinární spolupráce, místní aktéři se učí strategicky plánovat a obstarávat si prostředky na realizaci naplánovaných opatření. Synergickému efektu prospívá to, že se členové LP pravidelně setkávají, vyměňují si informace a plánují intervence. Přesto si někteří respondenti stěžovali, že v některých případech pracují dva aktéři se stejným klientem, ale navzájem o sobě nevědí – limitem je v tomto směru GDPR. Snad by v tomto směru pomohlo hojnější využívání případových a rodinných konferencí a sjednávání vícestranných spoluprací umožňujících snadnější výměnu informací.

Udržitelnost

Aktivity LP mají z hlediska udržitelnosti opatrně optimistické vyhlídky. Místní aktéři stojí o pokračování spolupráce s ASZ, tuto spolupráci vnímají jako přínosnou. Vedení města má také zájem udržet a dále rozvíjet procesy nastavené v rámci LP. Momentálně je hlavní výzvou překlenutí doby nejistoty spojené s koncem obou projektů KPSVL.

LP si pro následující období vytyčilo tyto cíle:

- Zlepšení životních podmínek osob v sociálně vyloučených lokalitách. Vazba na terénní sociální podporu nájemníků v rámci městského projektu OP Z a na jednání s majiteli domů v SVL.
- Zlepšení životních vyhlídek dětí a mládeže ze sociálně zranitelných rodin. Cílem je rozšířit kapacity a aktivity, prohloubit motivaci, vyloučit předčasné odchody ze ZŠ, zvýšit počet dětí pokračujících na SŠ.
- Snížení počtu sociálně vyloučených lokalit na polovinu.

- Udržení a posílení týmu terénních sociálně odborných pracovníků.
- Rozvíjet celoměstský provázaný systém oddlužování občanů a posílení finanční gramotnosti.
- Rozšíření a prohloubení činnosti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež.
- Podpora zabydlování.
- Podpora sociální integrace sociálně vyloučených osob a osob po návratu z výkonu trestu odnětí svobody. Podpora služeb prevence drogových závislostí.
- Podpora účasti mládeže ze sociálně vyloučených lokalit ve sportovních a zájmových aktivitách.
- Zlepšit dostupnost sociálního bydlení a zajištění zdrojů financování. Cílem je vybudovat nové kapacity městského nájemního bydlení 30 bytů a podpořit aktivity NNO pro vybudování nájemního bydlení 6 bytů.
- Zlepšení ekonomické situace předlužených občanů.
- Snížit podíl osob v exekuci na průměrnou úroveň ČR.
- Zajistit rozvoj znalostí APK, spolupráci APK s kapacitami sociální terénní práce a snížit incidenci přestupků a trestných činů v SVL.
- Podpora komunitní práce, sounáležitosti s lokalitou, veřejných sousedských setkání.
- Zvyšovat spokojenost občanů s životem ve městě, periodicky ověřovat.
- Zlepšit podporu základních sociálních a pracovních kompetencí sociálně vyloučených osob.
- Snížit nezaměstnanost a závislost na sociálních dávkách mezi osobami v SVL.

Spolupráce s ASZ

Spolupráci s ASZ hodnotili respondenti evaluačního šetření kladně. Očekávání od spolupráce se z větší části naplnila, většina opatření naplánovaných v SPSZ se realizuje. Průběh spolupráce byl mírně poznamenáván výměnami na pozici LK a manažerky SPSZ. Kontinuitu procesů zajišťovali ostatní členové LP (zejména zaměstnanci města), za ASZ to byla zejména expertka na dluhy a metodik. Nový LK se vždy musel seznamovat s místním kontextem, ale místní aktéři k těmto změnám měli pochopení a pružně se přizpůsobili. Aktéři byli většinou schopni hledat s ASZ společnou řeč navzdory rozdílným perspektívám. ASZ měla hlavní úlohu v koordinaci aktivit LP, v přenosu dobrých praxí a podpoře při tvorbě projektů.

Tabulka 7: Shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v České Kamenici

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Díky aktivitám LP je realizováno několik kvalitně nastavených opatření směřujících k sociální inkluzi. • Aktivity LP přispěly k rozvoji sociálních služeb: nyní pokrývají širší spektrum potřeb klientů a péče je poskytnuta většímu počtu obyvatel. Nejviditelnějším úspěchem je vytvoření NZDM. • Z aktivit LP vzešlo navýšení kapacit sociálních služeb. • Zásadním způsobem došlo k navýšení kapacit dluhového poradenství a jsou nastavovány efektivní postupy při prevenci dluhů i práci s dlužníky. • Vedení města energicky prosazuje změny sociálních politik a realizaci naplánovaných opatření. • Zásadní pokroky byly zaznamenány v oblasti bydlení (vznikla také nová pravidla přidělování bytů). 	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinace aktivit LP byla narušena změnami na klíčových pozicích (LK a manažerka SPSZ). • Slabou stránkou LP je nejistota spojená s koncem projektů KPSVL. • Nedostatečná kapacita městského bytového fondu, včetně kapacit krizového a sociálního bydlení.

7 Závěr a doporučení

Evaluační šetření proběhlo prostřednictvím kvalitativního šetření, které bylo doplněno i prací s kvantitativními daty. Jednotlivá zjištění jsou výsledkem triangulace dat, což představuje křížové ověření výsledků evaluace z více zdrojů (Drlíková, 2020, s. 54).

Dopady realizovaných opatření SPSZ byly zaznamenány ve všech tematických oblastech (kapitolách SPSZ), ale hlavní dopady jsou spojeny s opatřeními kapitoly Zadluženost. Realizovaná opatření přispěla k rozvoji sociálních a jiných služeb zaměřených na sociální inkluzi v České Kamenici. Do realizace jednotlivých opatření negativně zasáhla opatření spojená s pandemií covid-19.

Díky aktivitám LP byli sociálně vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení lidé v České Kamenici podporováni komplexněji a tato podpora byla individualizovanější. Řada opatření byla zaměřena i na děti a mládež, díky čemuž je podpořen zdravější vývoj jejich osobnosti a rozšířeny jejich životní perspektivy. Realizovaná opatření přispěla k rozvoji širokého spektra kompetencí podpořených osob: kompetence potřebné pro uplatnění na trhu práce, rodičovské kompetence, kompetence v oblasti rodinného hospodaření a finanční gramotnosti atp.

Realizovaná opatření pomohla všem občanům města, včetně těch nejzranitelnějších (rodiče samoživitelé, lidé v bytové nouzi aj.). Byly podpořeny osoby z majority i příslušníci etnických menšin. V několika oblastech byly zmapovány hmatatelné dopady aktivit LP. Očekávání místních aktérů bylo až na výjimky naplněno. Přípravu SPSZ klíčoví aktéři hodnotí pozitivně a podporu ASZ hodnotí jako užitečnou.

Adresnost a relevance: Realizovaná opatření správným způsobem mířila na potřeby cílové populace osob. Opatření byla vhodným způsobem nastavena tak, aby neopomíjela potřeby nejzranitelnějších obyvatel obce. Existuje však poměrně značný potenciál dalšího rozvoje – sociální bydlení, zaměstnanost, terénní práce aj.

Konzistence: Rozsah opatření v případě projektů KPSVL dosahoval potřebné robustnosti v případě dluhového poradenství. Poměrně slušné je celkové pokrytí sociálními službami, respondenti se však shodují na potřebě rozšířit terénní práci, možnosti podporovaného zaměstnávání a dostupnost sociálního bydlení.

Koordinace: Spolupráce s ASZ přispěla ke zlepšení koordinace aktivit místních aktérů. Jisté komplikace nastaly v souvislosti s omezeními spojenými s pandemií covid-19 a personálními změnami na klíčových pozicích.

Synergie: Z hlediska synergického efektu měly aktivity LP pozitivní vliv a probíhají další snahy o to, aby byly činnosti jednotlivých aktérů úžeji provázány.

Udržitelnost: Udržitelnost opatření pozitivně ovlivňuje usilovná snaha místních aktérů včetně pracovníků města. Rizikem z hlediska udržitelnosti je konec projektů KPSVL a nejistota spojená s návazným financováním. Jistou komplikací je též neochota zařazovat projektové pozice do krajské sítě sociálních služeb.

Doporučení

- Rozšíření kapacit městského bytového fondu, sociálního i krizového bydlení. Usilovat o odkup problematických objektů a koordinovat postup vůči problematickým pronajímatelům.
- Více podporovat různé formy participace CS (komunitní práce aj.).

- Rozšiřovat možnosti podporovaného, chráněného a prostupného zaměstnávání. Ke zvýšení počtu pracovních míst by mohla přispět větší podpora turistického ruchu. Možností je také efektivnější využívání VPP, případně vytvoření sociálního podniku.
- Soustředit se na udržení a rozšíření aktivity NZDM.
- Zaměřit se na rozvoj služeb pro seniory.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti (2016-2020).....	10
Tabulka 2: Podíl osob v exekuci.....	11
Tabulka 3: Počty vyplacených dávek v hmotné nouzi (2016-2020).....	11
Tabulka 4: Podíl příjemců dávek v hmotné nouzi (2016-2020)	11
Tabulka 5: Plnění priorit a cílů v oblasti <i>Zadluženost</i>	17
Tabulka 6: Evidované dluhy občanů vůči městu Česká Kamenice	26
Tabulka 7: Shrnutí silných a slabých stránek lokálního partnerství v České Kamenici.....	38

Seznam schémat

Schéma 1: Průběh spolupráce	13
Schéma 2: Postup při stanovování dopadů intervencí	13
Schéma 3: Cíle SPSZ, projekt a dopady (Koordinované řešení sociálního vyloučení).....	24

Seznam literatury

- Čada, K. et al. 2015. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*, GAC. [online] Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/791224/Analýza+sociálně+vyloučených+lokalit+v+ČR/65125f3c-3cd9-4591-882b-fd3935458464>
- Drápalová, K. 2021. *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě - Česká Kamenice*, evaluační zpráva pro oblast vzdělávání, ASZ.
- Drlíková, J. et al. 2020. *Průvodce evaluátora: Sbírnka evaluačních tipů a doporučení*, NOK MMR, Praha.
- Hadarová, L. 2021. *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě Česká Kamenice*, evaluační zpráva pro oblast vzdělávání, ASZ.
- Charvát, P. 2019. *Vstupní analýza města Česká Kamenice*, výzkumná zpráva, ASZ.
- Charvát, P. 2020. *Obeznamenosť zaměstnavatelů v regionu s nástroji pomoci předluženým zaměstnancům*, Česká Kamenice.
- Lang, P. a Matoušek, R. 2020. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. [online] Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemí/>
- Město Česká Kamenice, 2020. *Strategický plán sociálního začleňování Česká Kamenice 2020–2022*, dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/lokalita/ceska-kamenice/>
- Město Česká Kamenice, 2021. *Místní plán inkluze města ČK (2021-2023)*, dostupné z: https://www.ceska-kamenice.cz/assets/File.ashx?id_org=2128&id_dokumenty=10549
- Město Česká Kamenice, 2021b. *Českokamenické noviny*, dostupné z: https://www.ceska-kamenice.cz/assets/File.ashx?id_org=2128&id_dokumenty=10831
- Stolínová, D. a Dědková, Ch. 2020. *Místní komunikační plán Česká Kamenice (2020 – 2022)*, Česká Kamenice.
- Štolfová, A. a Konečný, P. 2018. *Rukověť evaluátora*. ASZ, Praha.